

Л НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ СТУДЕНТІВ І МАГІСТРАНТІВ

є скоріше інструментами подолання дефіциту коштів, ніж виваженими складовими реформування системи пенсійного забезпечення.

Реальними і першочерговими кроками в напрямку реалізації окреслених векторів реформування на шляху вдосконалення системи пенсійного забезпечення мають стати комплексні системні заходи щодо детінізації економіки, створення робочих місць, легалізації ринку праці, зниження тиску на фонд оплати праці і спрощення податкового адміністрування, забезпечення належного рівня заробітної плати і доходів населення. Органічне поєднання комплексу вищезазначених заходів є реальним підґрунтям реформування системи пенсійного забезпечення України, важливу роль в якій повинна відігравати накопичувальна система.

Список літератури

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення» [Електронний ресурс] – Режим доступу: rada.gov.ua/news/Novyny/104855.html
2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [Електронний ресурс] – Режим доступу: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1058-15
3. Мінсоцполітики: кількість пенсіонерів в Україні на 500 тис. осіб більша, ніж офіційно працюючих [Електронний ресурс] – Режим доступу: zaxid.net/news/showNews.do?minsotspolitiki_kilkist_pensioneriv_v_ukrayini_na_500_tis_osib_bilsha_nizh_ofitsiyno_pratsyuyuchih&objectId=1335069
4. Перспективи розвитку пенсійного забезпечення в Україні [Електронний ресурс]; Режим доступу: economic-vistnic.stu.cn.ua/index.pl?task=arcls&id=211

УДК 330.59

***ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ ТА ЇХ ПРАКТИЧНЕ
ЗАСТОСУВАННЯ***

В. О. Карасенко, ст. гр. УП-13,

В. В. Сибірцев, доц., к. е. н.

Кіровоградський національний технічний університет

В умовах євроінтеграційного курсу нашої країни підвищення якості життя населення виступає критерієм та необхідною умовою не тільки власне людського, а й соціально-економічного та соціально-культурного розвитку. Адже якість життя відображає передумови та ступінь реалізації вимог людського розвитку, ступінь пріоритетності людського розвитку в загальному процесі функціонування держави, а також самовідчуття людини в її соціальному, політичному та економічному оточенні.

Загалом у всіх розвинених державах світу, якість життя населення визнано однією з головних характеристик рівня суспільного розвитку країн, адже з кожним роком поступово відходять у минуле ті орієнтири держави, які спрямовані на економічні досягнення та впровадження науково-технічного прогресу без урахування розвитку людського чинника.

Актуальність проблеми оцінки життя населення підтверджується ініціативами різних міжнародних організацій, зокрема ООН, урядами провідних країн світу та експертною спільнотою. На сьогоднішній день проблема підвищення якості життя населення в Україні є невирішеною, особливо в умовах глибокої економічної, політичної кризи. І хоча Україна і орієнтується на європейський досвід управління, але в даному контексті цій проблемі не надається належної уваги, тому вона й досі залишається відкритою.

На сьогоднішній день не існує єдиного підходу до визначення чітко виділених параметрів щодо оцінки життя населення. Так, наприклад європейська стратегія «Європа 2020: Стратегія розумного, сталого і інклюзивного зростання» визначає тільки три напрями щодо оцінки якості життя населення, зокрема ними є: розумне зростання (передбачає

врахування розвитку економіки, яка повинна базуватися на знаннях та інноваціях), стійке зростання (економіка, яка базується на раціональному використанні ресурсів), та інклюзивне зростання (несе за собою врахування показників підвищення зайнятості населення, рівень досягнення територіального та соціального узгодження в країні).

Не менш цікавою, щодо визначення параметрів якості життя населення є і методологія International Living, яка використовується для дослідження прогресу у 190 країнах світу. В даній методології виділяють такі напрямки щодо оцінки якості життя: 1. Прожитковий мінімум населення; 2. Економіка; 3. Культура; 4. Здоров'я; 5. Навколишнє середовище; 6. Безпека; 7. Інфраструктура; 8. Свобода; 9. Клімат.

Тоді як Європейський фонд з питань покращення життя та умов праці, у своїх дослідженнях оцінює якість життя населення за 160 показниками, які об'єднано в 12 провідних груп: 1. Здоров'я; 2. Зайнятість; 3. Доходи; 4. Освіта; 5. Сім'я; 6. Громадське життя; 7. Житлові умови; 8. Навколишнє середовище; 9. Транспорт; 10. Безпека; 11. Відпочинок; 12. Задоволеність життям.

Також слід зазначити, що окрім методик та параметрів, за допомогою яких оцінюють якість життя населення, існує і ряд індексів, що спрямовані на вивчення окремих сторін життя та розвитку суспільства, зокрема одним з них є Індекс людського розвитку (ІЛР), який щорічно визначається експертами ООН, він вимірює досягнення держави з позиції стану здоров'я, одержання освіти, а також фактичного доходу громадян. ІЛР включає в себе три напрями, за якими розраховуються власні індекси. Цими індексами є: Індекс валового національного доходу на душу населення, Індекс очікуваної тривалості життя, що вимірюється середньою очікуваною тривалістю життя при народженні, а також Індекс освіти, що включає в себе доступ до освіти, та вимірюється середньою очікуваною тривалістю навчання дітей та дорослого населення.

В Україні також існує система оцінки якості життя населення, яка охоплює такі етапи:

1. Розробка концептуальних підходів до вимірювання якості життя;
2. Формування системи показників;
3. Визначення порядку розрахунку узагальнюючих показників.

При формуванні національних індикаторів якості життя виділяють три блоки: показники першого блоку кількісно описують навколишнє середовище, а також характеризують досягнутий стан, в якому відбувається життя людини; показники другого блоку мають забезпечити характеристику поточного стану життя населення; показники третього блоку відбивають суб'єктивну оцінку стану якості життя самим населенням. Всі ці три блоки (стан, поточне становище та суб'єктивна оцінка) існують в чотирьох середовищах:

1. Природне середовище (екологія, екологічна ситуація, оцінка екологічної ситуації);
2. Соціальне середовище (здоров'я, освіта, безпека, культура, житло, транспорт);
3. Економічне середовище (стан економіки, добробут, ринок праці, зайнятість, безробіття);
4. Суспільно-політичне середовище (громадянська активність, суспільно-політична ситуація, суспільне середовище).

Надалі доцільним буде привести найбільш вагомі показники та показати, яким чином за допомогою них можна оцінити стан якості життя населення в Україні (таблиця 1). Таблиця 1 – Оцінка якості життя населення України, за основними показниками (2014 – 2015 рр.)

Показник	2014	2015
Природне середовище		
Індекс екологічної безпеки	0,6256	0,6252
Частка населення, яке вважає екологічну ситуацію у своєму місті / селі відносно або цілком благополучною, %.	45	42
Державні видатки в галузі екології, у % до ВВП	0,6	0,7
Соціальне середовище		
Здоров'я		

Бюджетні видатки на охорону здоров'я, у % до ВВП	1,13	1,98
Кількість лікарняних закладів, тис.	1,8	1,7
Кількість лікарів усіх спеціальностей, осіб на 10000 населення	186	178
Кількість середнього медичного персоналу, осіб на 10000 населення	88,6	82,5
Очікувана тривалість життя при народженні, років (жінки)	77	77,8
Очікувана тривалість життя при народженні, років (чоловіки)	68,1	69
Освіта		
Бюджетні видатки на освіту, у % до ВВП	6,67	5,23
Дошкільні навчальні заклади, тис.	15	14,9
Загальноосвітні навчальні заклади, тис.	17,6	17,3
Вищі навчальні заклади (3–4 рівень акредитації), од.	277	288
Частка населення, яке скоріше або повністю задоволено своєю освітою, %	41	40
Частка населення, якому не вистачає можливості дати дітям повноцінну (бажану) освіту, %.	22	25
Безпека		
Всього виявлено злочинів	529139	531254
Всього засуджено осіб	102170	115324
Культура		
Бюджетні видатки на культуру, мистецтво, фізичну культуру, туризм, у % до ВВП	1,13	1,15
Кількість закладів культури, мистецтва за видами (театри, музеї, бібліотеки, стадіони, палаци спорту, гуртки тощо), тис.	34356	33989
Кількість внутрішніх туристів і екскурсантів, на 100 тис. населення	1490	1782
Туристи–громадяни України, які виїжджали за кордон, осіб	2085203	2054185
Частка населення, якому вистачає повноцінного дозвілля, %.	24,6	22,8
Частка населення, якому не вистачає можливості повноцінно проводити відпустку, %.	42,4	42,7
Житло		
Розмір житлової площі, м ² на 1 особу	23,9	23,8
Кількість сімей та однаків, які перебували на квартирному обліку на кінець року, тис.	657	640
Кількість сімей та однаків, які одержали житло протягом року, тис.	3	2,8
Економічне середовище		
Економіка		
ВВП на одну особу за ПКС у дол. США	3054,6	2001,6
Індекс споживчих цін до грудня попереднього року	143,3	142,3
Співвідношення зовнішнього боргу та ВВП, %	54	66
Тіньова економіка, %	42	47
Частка населення, яке вважає себе бідними, %	27	32
Зайняте населення працездатного віку, у % до населення відповідної вікової групи	64,5	64,7
Безробітне населення працездатного віку, у % до економічно активного населення відповідної вікової групи	9,7	9,5

Темпи зростання номінальної заробітної плати, до попереднього року, %	106,0	120,5
Темпи зростання реальної заробітної плати, до попереднього року, %	93,5	79,8
Суспільно-політичне середовище		
Частка населення, яке незадоволене роботою уряду, %.	42	68
Частка населення, яке вважає, що сьогодні в Україні люди можуть вільно висловлювати свої політичні погляди, %	72	43
Довіра до ЗМІ, %	19	13
Частка населення, яке повністю або скоріше за все задоволене своїм життям, %	32	27

Отже як видно з таблиці 1 рівень життя населення в Україні залишає бажати кращого. Так, наприклад, сфері здоров'я в нашій державі урядом приділяється дуже мало уваги, видатки з бюджету становлять лише 1,13 % у 2014р. та 1,98 у 2015 р. Лікарняні заклади не мають належного матеріального забезпечення задля повноцінного їх функціонування.

В галузі освіти в зв'язку з глибокою кризою зростає частка населення, яка просто не має змоги навчатися у вищих навчальних закладів, оскільки не вистачає коштів на оплату навчання, а кількість місць державного замовлення у вищих навчальних закладах скорочується з кожним роком.

Не все прозоро і з безпекою в нашій державі, особливо сьогодні, коли в країні йде війна. Крім того з кожним роком зростає кількість вчинених злочинів, зокрема у 2014 році їх було зареєстровано 529 тис., а у 2015 році вже 531 тис. При цьому кількість засуджених майже в 5 разів менша від кількості злочинів. Це свідчить про некомпетентну роботу внутрішніх органів безпеки в нашій країні.

Одним з болючих питань для кожного громадянина є рівень життя. На сьогодні по частці ВВП на одну особу ПКС у дол. США Україну обійшли країни третього світу. Частка ВВП на душу населення складала у 2014 році 3054,6 доларів, а вже у 2015 році 2001,6 доларів. При цьому рівень цін зростає, і рівень інфляції сягає 43%, а реальна заробітна плата зменшується.

Несприятливим також є і суспільно-політичне середовище в нашій країні, рівень незадоволення роботою влади з кожним роком зменшується, так у 2014 році він становив 42 %, а у 2015 – 68 %. При цьому частка населення, яке повністю задоволене своїм рівнем життя в Україні сягає лише 32 % у 2014 році та 27 % у 2015 році.

Загалом привівши у дію ряд основних показників виміру рівня життя населення можна зробити висновок про низький його рівень в нашій державі. Дані показники дають змогу побачити та наглядно оцінити стан тієї чи іншої галузі в нашій державі та розробити ряд управлінських рішень щодо поліпшення ситуації чи вдосконалення стану галузей, аби повною мірою забезпечити гідний рівень життя задля формування фізично, політично, економічно, та культурно здорової нації.

Список літератури

1. Дорошенко Ю. О. Критеріально-факторне оцінювання якості життя людини / Ю. О. Дорошенко, О. О. Степанюк // Вісник Державної академії житлово-комунального господарства. – 2009. – № 2. – С. 10–30.
2. Мельниченко О. А. Підвищення рівня та якості життя населення: механізм державного регулювання : моногр. / О. А. Мельниченко. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2008. – 232 с.
3. Сайт Державної служби статистики [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Соціальні індикатори рівня життя населення: стат. зб. / Держ. ком. статистики України. – К.: Держкомстат України, 2012. – 221 с.
5. Соціально-демографічні характеристики домогосподарств України у 2014 році (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України): Стат. збірник. – К.: Держкомстат України, 2006. – 72 с.